

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง
Guidelines for Extension and Development the Potential of Young Smart Farmers
in Ranong Province

มาลีรัตน์ โสออัน (Maleerat Sohon)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²

พลสรารณ สรารณรมย์ (Ponsaran Saranrom)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยเกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ 3) ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง ที่ได้รับการอบรมหลักสูตรเกษตรกรรุ่นใหม่ ในปี 2557-2563 จำนวนทั้งหมด 120 ราย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเกษตรกรรุ่นใหม่จำนวน 6 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่และเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 37.53 ปี มีประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ปี รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี 1) เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมต่อระดับความรู้ด้านการเกษตรของตนเอง หลังการอบรมมีความรู้ในระดับมากโดยมีความรู้เพิ่มขึ้นทุกประเด็น ด้านแหล่งความรู้เกษตรกรได้จากสื่อออนไลน์มากที่สุด และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง 2) เกษตรกรรุ่นใหม่เห็นด้วยต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการประชาสัมพันธ์ผลงาน ด้านการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยหลังอบรมมีการเปลี่ยนแปลงในระดับมากทุกประเด็น ทั้งต่อตนเอง ต่อเจ้าหน้าที่ และเครือข่าย 3) เกษตรกรมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร 4) เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับปานกลาง โดยเฉพาะต้นทุนการผลิตที่สูง เกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือ ควรรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ หลักสูตรการอบรมควรมาจากความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ เน้นความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ การลงมือปฏิบัติจริง วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ด้านแนวทางการส่งเสริม ได้แก่ การส่งเสริมการทำแผนผลิตรายบุคคล การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านสื่อออนไลน์ รวมทั้งการผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีบทบาท และเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกร

คำสำคัญ เกษตรกรรุ่นใหม่ ศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช maleerat.soh@stou.ac.th

² รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Ponsaran.Sar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) agricultural knowledge, learning resources, and the application of knowledge to benefit young smart farmers 2) opinion towards the development, relating factors, and changes that occurred from the development of young smart farmers 3) potential, needs for potential development, and the network connection of young smart farmers 4) problems, suggestions, and guideline for extension and potential development of young smart farmers. The population in this research was 120 young smart farmers in Ranong province and 6 agricultural extension officers who were responsible for the work related to young smart farmers. Data was collected from the entire population by using structured interview and focus group of 10 young smart farmers and the officers. Statistics used in the analysis include frequency, percentage, minimum value, maximum value and standard deviation. The results of the study stated that most of the young smart farmers were female with the average age of 37.53 years and graduated with bachelor degree. They had the average experience of working in agriculture for 8.75 years with the average income from agricultural sector of 206,958.30 Baht per year. 1) Farmers shared the overall opinions towards their level of knowledge in agriculture after the training, they believed that their knowledge were at the higher level in every aspect. 2) Farmers agree on the development were at the moderate level especially about performance promotion. Regarding the changes of farmers pre-training and post-training, it demonstrated that there was statistically significant difference as after the training, the changes were at the high level in every aspect in both to themselves, to the officers, and to the network. 3) Farmers had potential at the moderate level and wanted to have the potential development at the high level especially on the aspect of the pride in being a farmer. 4) Overall, farmers had problems especially regarding high cost of production. Farmers suggested that the department should voluntarily open up the training project participation to farmers. The curriculum should also come from the needs of young smart farmers with the focus on knowledge, technology, new innovation, and real practice. They further recommended that the presenters should have expertise in extension guidelines such as the extension of individual farm production plan, knowledge adoption, as well as push young smart farmers to have more roles and to be proud of being a farmer.

Keywords: Young smart farmer, Young smart farmer potential, Extension and development guideline

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับระบบการผลิตสินค้าเกษตรโดยมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น ซึ่งคนกลุ่มแรกที่เหมาะสมกับการพัฒนาคือเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพในการพัฒนาตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ดำเนินงานพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งมีอายุ 17 – 45 ปี ให้เป็น Young Smart Farmer เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย โดยให้เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง” และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็น “ผู้จัดการเรียนรู้” ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุ และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด

จังหวัดระนอง ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer : YSF) ในพื้นที่ ตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปี 2563 ระยะเวลาที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างมาก โดยการสร้างเครือข่ายตั้งจุดบ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ การประชาสัมพันธ์ตัวเกษตรกรรุ่นใหม่ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ แต่ยังมีเพียงส่วนน้อยที่ประสบความสำเร็จในระดับแนวหน้า อีกทั้งอาชีพเกษตรกรยังเป็นอาชีพหลักของระนอง แต่ขาดการสานต่อจากคนรุ่นใหม่ที่มีมุ่งไปทำงานทำในเขตเมืองหลวงเพราะมองว่ามีรายได้ น้อยรายได้ไม่แน่นอนและไม่มั่นคงรองรับ

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง ซึ่งได้เก็บข้อมูล ตัวอย่าง ตั้งแต่ ปี 2557 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการริเริ่มโครงการ จนกระทั่งถึงปีปัจจุบันคือ ปี 2563 งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการเก็บข้อมูล 7 ปี ตั้งแต่ที่มีการดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเก็บข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านการอบรมในปีเดียวเป็นหลัก ผลการวิจัยนี้จึงรับน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ตรงตามความต้องการ และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ของจังหวัดระนอง เพื่อพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นต้นแบบแก่เยาวชนในพื้นที่ให้ เล็งเห็นความสำคัญพร้อมทั้งปลูกฝังให้มีความรักอาชีพเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยเกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
3. เพื่อศึกษาศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่
4. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 เกษตรกรที่ได้รับการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer ในจังหวัดระนอง (ปีงบประมาณ 2557 – 2563) จำนวน 120 ราย เก็บข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง
 - 1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องงานเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง จำนวน 6 ราย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ดังนี้ **1) แบบสอบถาม 5 ตอน** ได้แก่ (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ (2) ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ (3) ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (4) ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ (5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ **2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group)** โดยกลุ่มผู้แทนเกษตรกรรุ่นใหม่และเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 ราย จากประเด็นคำถามปลายเปิดตอนที่ 5 เป็นการศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้ (1) ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (3) ด้านองค์ความรู้ (4) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย (5) ด้านความต้องการรับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำมาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น โดยใช้ค่าช่วงคะแนนเฉลี่ย คือ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.41 - 4.20 หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 37.53 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ปี การถือครองที่ดินเฉลี่ย 17.75 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเองโดยมากกว่าครึ่งเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 206,958.30 บาทต่อปี รายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 69,508.33 บาทต่อปี หนี้สินเฉลี่ย 189,125.00 บาทต่อปี

2. ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

2.1 ความรู้ด้านการเกษตรหลังอบรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยวัดระดับความรู้จากความคิดเห็นของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นต่อระดับความรู้หลังการอบรมในระดับมากทั้งหมด ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุประดับความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่

ประเด็น	ความรู้หลังการอบรม		
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ลำดับ
ด้านทรัพยากรการผลิต	3.87	มาก	1
ด้านการผลิต	3.55	มาก	2
ด้านประสิทธิภาพการผลิต	3.65	มาก	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.69	มาก	

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

2.2 แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมทั้งหมดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นตามสื่อแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.33) สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.11) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.04)

2.3 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) โดยเฉพาะประเด็น การนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ใช้ (ค่าเฉลี่ย 3.55) การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.45) การต่อยอดผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.43) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

3.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น คือ การประชาสัมพันธ์ผลงาน (ค่าเฉลี่ย 3.60) และการผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.58)

3.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง เรียงลำดับดังนี้ (1) ตัวเกษตรกรและเครือข่าย ในด้านความพร้อมและความสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.60) (2) เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน ในด้านเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.53) (3) หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนาในด้าน ผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 3.40)

3.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยว่าหลังอบรมมีการเปลี่ยนแปลงในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ 1) ต่อดตนเอง ในเรื่อง ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.32) 2) ต่อกลุ่มเครือข่าย ในเรื่อง ช่องทางการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.92) 3) ต่ोज้างหน้าที ในเรื่อง การเข้าถึงข้อมูลต่างๆอย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.14)

4. ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

4.1 ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่

4.1.1 ความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็น การมีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.61) และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม (ค่าเฉลี่ย 3.05)

4.1.2 ความคิดเห็นต่อระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากทั้งหมด โดยเฉพาะการมีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.50) และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม (ค่าเฉลี่ย 4.07)

4.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

4.2.1 ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านทางไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และผ่านทางเฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 3.52)

4.2.2 กิจกรรมของเครือข่าย พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) โดยเฉพาะการนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.23) และการแลกเปลี่ยนซื้อขายปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.22)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่

5.1 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเฉพาะปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูง (ค่าเฉลี่ย 3.47) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย (ค่าเฉลี่ย 3.43) และปัญหาด้านการไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.42) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ แบ่งออกเป็นด้านดังนี้ 1) ด้านรูปแบบกระบวนการในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หลักสูตรการอบรมควรวิเคราะห์จากความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรเพิ่มกิจกรรมสหกรณ์ การลงมือปฏิบัติจริงและการอบรมในแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรเน้นความพร้อมของเกษตรกรวิทยากรหรือเกษตรกรผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ 3) ด้านองค์ความรู้ ควรส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ๆ มีความหลากหลาย 4) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ควรจัดทำเนียบเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดระนอง เน้นการเชื่อมโยงเครือข่าย 5) ด้านความต้องการรับการส่งเสริมสนับสนุน ควรประสานการสนับสนุนทั้งภาครัฐเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง พบว่า 1) ผลวิเคราะห์หลักสูตรอบรมจากความต้องการเกษตรกรและคู่มือโครงการที่สามารถปรับใช้ได้จริง มีความครอบคลุม กระบวนการพัฒนาต่อเนื่องมีความน่าสนใจและเน้นการลงมือปฏิบัติ 2) รับสมัครเกษตรกรที่มีความพร้อมและสนใจในการพัฒนาศักยภาพ 3) การจัดหางค์ความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ ให้มีความหลากหลายในการอบรมแต่ละครั้งโดยวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ 4) จัดทำข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดระนองเพื่อประชาสัมพันธ์ผลงาน และสร้างเครือข่ายระดับอำเภอให้เข้มแข็ง 5) นำเสนอข้อมูลผลงานโครงการเพื่อประชาสัมพันธ์และเสนอขอความร่วมมือแบบบูรณาการในเวทีการประชุมระดับจังหวัด การสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และนำแผนความต้องการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่แผนพัฒนาการเกษตรในระดับต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

ผลจากการวิจัย พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่อายุเฉลี่ย 37.53 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับ นลวรรณ มากหลาย (2557, น.77) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง เกษตรกรรุ่นใหม่มีประสบการณ์ด้านการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ปี การถือครองที่ดินเฉลี่ย 17.75 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเอง รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 217,125.00 บาท ต่อปี รายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 72,008.00 บาทต่อปี หนี้สินเฉลี่ย 205,791.67 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนมาจากของตนเอง สถานะการกู้ยืม โดยส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมจาก ธกส. รองลงมากองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์สอดคล้องกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.47) ที่พบว่า เกษตรกรมีส่วนใหญ่การถือครองที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55 โดยการถือครองที่ดินเฉลี่ย 15.66 ไร่ ร้อยละ 96.5 เป็นพื้นที่ของตนเอง

2. ความรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่

2.1 ความรู้ด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยว่าหลังการอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่มีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น สอดคล้องกับกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.100) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หลังจากอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้รับองค์ความรู้และการฝึกปฏิบัติจากการอบรมหลักสูตร Young Smart Farmer จำนวน 3 เวทีต่อรุ่น การได้พบปะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

รุ่นพี่รุ่นน้องรวมทั้งเพื่อนในรุ่นเดียวกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การถ่ายทอดประสบการณ์ทำให้ความรู้ด้านการเกษตรหลังอบรมเพิ่มขึ้น

2.2 แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อออนไลน์มากที่สุด ได้แก่ ยูทูบ เฟสบุ๊ค และไลน์ ไม่สอดคล้องกับ นันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.5) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมากด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะศึกษาเรียนรู้จากสื่อออนไลน์เป็นสื่อหลัก เนื่องด้วยการสื่อสารสมัยใหม่ ที่สามารถเข้าถึงสื่อได้ง่าย ไม่จำกัดเวลา มีความหลากหลายของข้อมูล

2.3 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ดังนี้ การนำเทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ รองลงมาคือการเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มิมีความสามารถด้านการเกษตรเป็นพื้นฐานอยู่แล้วจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอบถามจากญาติผู้ใหญ่ผู้มีความรู้ หรือที่เคยปฏิบัติผนวกกับความรู้ใหม่และนำไปปรับใช้เมื่อได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการอบรม และนอกจากการเป็นผู้ผลิตแล้วเกษตรกรยังต้องการความรู้ด้านการตลาดเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สามารถผลิตได้และขายเป็น มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ แต่ควรฝึกปฏิบัติด้านอื่นเพิ่มเติม คือการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล และการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

3. ความคิดเห็นต่อการพัฒนา ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

3.1 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่เห็นด้วยต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ในระดับมาก โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ผลงานเกษตรกรรุ่นใหม่ รองลงมาคือการผลักดันให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีบทบาททางสังคม สอดคล้องกับนันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.13) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ด้านฝึกความเป็นผู้นำมากที่สุด รองลงมาควรประชาสัมพันธ์ผลงานเกษตรกรรุ่นใหม่ต้นแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่สนับสนุนการสร้างเครือข่ายและจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

3.2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่เห็นด้วยในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายประเด็นที่มีความคิดเห็นมากในระดับต้น ดังนี้ 1) ตัวเกษตรกรและเครือข่าย ในด้านความพร้อมและความสนใจ 2) เจ้าหน้าที่และหน่วยงาน ในด้านเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด 3) หลักสูตรกิจกรรมในการพัฒนา ในด้านผู้รู้หรือต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ นางนันทิยา ศรีทัดจันทา (2558, น.13) พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ วิทยากรผู้รู้และต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่

3.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการวิจัย เกษตรกรเห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ หลังการอบรม พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.101) ทั้งนี้อาจเนื่องจากในการอบรมเกษตรกรได้แนะนำตัวเอง ทำความรู้จักคนอื่น มีการปรับทัศนคติจนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การช่วยเหลือกันในเครือข่าย มีกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องและเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

4. ศักยภาพ ความต้องการพัฒนาศักยภาพและการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

4.1 ศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพ พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อ *ศักยภาพที่มีอยู่ของเกษตรกรรุ่นใหม่* ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะ การมีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร รองลงมา มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และภาพรวมเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อ *ระดับความต้องการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่* ในระดับมากทุกประเด็น โดยเฉพาะ การพัฒนาให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกรและให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.102) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เกษตรกรรุ่นใหม่มีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร แต่ยังมีความต้องการพัฒนาเพื่อให้สามารถถ่ายทอดแก่ผู้อื่น เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกรยิ่งขึ้นไป

4.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรเห็นด้วยว่า 1) *ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่าย* มีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเฉพาะ ไลน์ และเฟสบุ๊ก ตามลำดับ 2) *ด้านกิจกรรมของเครือข่าย* พบว่า เกษตรกรมีระดับปฏิบัติการในปานกลางทุกประเด็น โดยเฉพาะ การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน/ซื้อขายปัจจัยการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์ (2557 : น.101) ที่พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ ใช้ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทาง Line ทางโทรศัพท์มือถือ ทางเฟสบุ๊ก facebook ในส่วนของกิจกรรมของเครือข่ายเกษตรกร ที่มีความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ การแลกเปลี่ยน/ซื้อขาย ปัจจัยการผลิต การนัดพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

5.1 ปัญหาในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตที่สูง สภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย ไม่มีทุนในการพัฒนาการเกษตรของตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากจังหวัดระนอง เป็นจังหวัดขนาดเล็ก การคมนาคมไม่สะดวก และตลาดยังไม่เปิดกว้าง ไม่มีจุดรับซื้อขนาดใหญ่ เช่น ล้ง โรงงาน ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ พ่อค้าคนกลางกดราคา มีต้นทุนการผลิตที่สูง อีกทั้งสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงบ่อย พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้พืชหลักในพื้นที่ยังคงเป็น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล

5.2 ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ (ประเด็นสนทนากลุ่ม)

จากแบบสอบถามแบบปลายเปิดจากเกษตรกรรุ่นใหม่และประเด็นในการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปได้แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระนอง ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

5.2.1 *ด้านรูปแบบกระบวนการในการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่* เจ้าหน้าที่ควรจัดทำหลักสูตรอบรมให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งในด้านเนื้อหาความรู้การลงมือปฏิบัติและการเรียนรู้ในสถานที่จริง อภิปรายผลได้ว่าเกษตรกรรุ่นใหม่มีความรู้พื้นฐานในด้านเกษตรก่อนการอบรมภาพรวมในระดับน้อย หลักสูตรการอบรมจึงควรเน้นความรู้ชัดแจ้ง และการลงมือปฏิบัติจริง

5.2.2 *ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่* ควรเน้นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจและมีความพร้อม อภิปรายผลได้ว่า เกษตรกรที่ต้องการสมัครเข้าร่วมโครงการด้วยตนเองบางส่วน แต่บางส่วนมาจากเจ้าหน้าที่อำเภอคัดเลือก ทำให้เกษตรกรบางรายขาดความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพ และบางรายเป็นผู้ล่าช้อนซึ่งทำให้มีเวลาค่อนข้างจำกัด

5.2.3 *ด้านองค์ความรู้* ควรเน้นองค์ความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ อภิปรายผลได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่เมื่อเข้าร่วมอบรมแล้วมีความตื่นตัวในการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5.2.4 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ควรจัดทำทำเนียบเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ตัวเกษตรกรรุ่นใหม่ การสร้างเครือข่ายระดับอำเภอและมีกิจกรรมสานสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องนอกเหนือจากการอบรมหลัก

5.2.5 ด้านความต้องการรับการส่งเสริม สนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของตลาด และปัจจัยการผลิต โดยการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงาน อภิปรายได้ว่าหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ จะสามารถเพิ่มศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสมบูรณ์รอบด้าน เพื่อเป็นต้นแบบและสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรรุ่นใหม่ 1) เกษตรกรรุ่นใหม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับปานกลาง ดังนั้นเกษตรกรควรมีการขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนกิจกรรมที่ทำร่วมกันหรือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยใช้ช่องทางสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์เช่น Line และ facebook ในการติดต่อประสานงาน 2) เกษตรกรรุ่นใหม่หลายรายยังขาดความรู้ด้านการเกษตร ศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในเรื่องการมีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ในระดับท้าย ดังนั้นเกษตรกรควรมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในเครือข่าย การส่งเสริมหลักสูตรเพิ่มเติม ด้านประมง ด้านตลาด และกระตุ้นให้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 3) ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูง เกษตรกรควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดการใช้สารเคมี โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และสิ่งของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ 4) เกษตรกรรุ่นใหม่กับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในส่วนของการจัดทำแผนผลิตรายบุคคลมีการนำไปใช้ปฏิบัติน้อยเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ดังนั้นเกษตรกรควรจัดทำแผนการผลิตของตนเอง เพราะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกษตรกรสามารถรู้ต้นทุน รายรับ รายจ่ายที่แท้จริง เพื่อนำไปปรับใช้ต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1) เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และแนวคิดเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล การทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ บัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งการติดตามเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ 2) เจ้าหน้าที่ควรจัดแผนการอบรมหลักสูตร จัดหาความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ มีความหลากหลายตรงกับความต้องการของเกษตรกร เน้นการลงพื้นที่แปลงเรียนรู้ การปฏิบัติจริง และวิทยากร ผู้รู้/ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ 3) เจ้าหน้าที่ควรสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถให้เป็นวิทยากรเกษตรกรและจุดเรียนรู้ การออกงานแสดงสินค้าเพื่อประชาสัมพันธ์ตัวเกษตรกรและผลิตภัณฑ์ การนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานกิจกรรมของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่น่าสนใจ สามารถเป็นตัวอย่างได้ เป็นการสร้างกำลังใจแรงบันดาลใจที่สำคัญให้กับคนรุ่นใหม่และแรงจูงใจในการปฏิบัติตามของเยาวชนในพื้นที่ 4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่มากที่สุด คือ ความพร้อมของเกษตรกร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรรับสมัครเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ ตามความพร้อมของเกษตรกร

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1) หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต หาช่องตลาด ตลาดออนไลน์ และออกงานแสดงสินค้า 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น การจัดงานมหกรรมหรือแหล่งจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10
The 10th STOU National Research Conference

สนับสนุนในรายที่มีความสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ เพื่อเป็นการสนับสนุนและผลักดันเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีบทบาททางสังคม

1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) การจัดสรรงบประมาณหรือแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ สำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ และการบูรณาการการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เป็น Young Smart Farmer ต้นแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจต่อไป โดยเฉพาะเยาวชนและทายาทเกษตรกร ที่เป็นกำลังสำคัญในภาคการเกษตรต่อไป 2) การกำหนดนโยบายและแผนงานการดำเนินโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จต่างพื้นที่

1.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านองค์ความรู้ด้านการเกษตร และแนวคิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง 2) ควรศึกษาถึงประเด็นการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ในด้านบทบาทของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร และความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรเพื่อนำมาวิเคราะห์และพัฒนาให้ตรงกับความต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการประจำปี 2562 โครงการพัฒนาเกษตรกร ปราดเปรื่อง (Smart Farmer). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- นลวรรณ มากหลาย. (2557). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นันทิยา ศรีทัดจันทา. (2557). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พชรพลย์ เอี่ยมอาภรณ์. (2557). แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี